

NIỀM MƠ ƯỚC CỦA HỌC SINH GIỎI CẢ NƯỚC

NHỮNG THÀNH TÍCH ĐÁNG NẾ

Khối Trung học Phổ thông (THPT) Chuyên Vật lý Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội (nay là Trường Đại học Khoa học Tự nhiên - Đại học Quốc gia Hà Nội) được thành lập ngày 15/10/1985. Nhờ sự đóng góp công sức của cố GS. Hiệu trưởng Nguyễn An, PGS. Vũ Như Cương, thầy giáo Nguyễn Xuân Khang mà ý tưởng thành lập Khối THPT Chuyên Vật lý thành hiện thực. Với mục tiêu phát hiện và bồi dưỡng năng khiếu Vật lý cho học sinh phổ thông trên khắp mọi miền đất nước từ bậc phổ thông, hướng cho các em phấn đấu trở thành các tài năng Vật lý hoặc thành thạo trong các lĩnh vực khoa học - kỹ thuật, công nghệ; trang bị nền tảng kiến thức vững chắc cho học sinh về các môn học, đặc biệt là Toán, Lý, Hóa nhằm đạt kết quả cao trong các kỳ thi

vào đại học. Đồng thời, tạo điều kiện cho các học sinh giỏi được tiếp tục học ở các trường đại học tiên tiến của thế giới trên cơ sở tăng cường quan hệ với tổ chức Quốc tế như UNESCO, ICPE (Hội Giáo dục Vật lý Quốc tế), các trường đại học ở Mỹ, Anh, Úc, Singapore,... Ra đời và trưởng thành trong hoàn cảnh kinh tế - xã hội của đất nước còn nhiều khó khăn nhưng cả thầy và trò Khối chuyên Lý từ những thế hệ đầu tiên cho đến nay vẫn luôn nỗ lực không ngừng. Ban đầu đội ngũ cán bộ của Khối chỉ gồm một giáo viên Vật lý (thầy Nguyễn Xuân Khang) và một giáo viên ngoại ngữ (cô Bùi Thị Xim) nhưng với sự tâm huyết hết mình vì học sinh của các cán bộ giáo viên và sự nỗ lực của chính bản thân các em học sinh mà Khối THPT Chuyên Vật lý Trường ĐHKHTN, ĐHQGHN, đã vượt qua được những giai đoạn khó khăn ban đầu để dần

định hình và phát triển.

Trong ba năm đầu, Khối được gọi là lớp Chuyên Lý. Tên gọi này phản ánh quan niệm khi đó đồng thời dẫn đến quy mô tổ chức của Khối: 4 khóa đầu (1985 - 1988), mỗi năm Khối chỉ tuyển khoảng 20 học sinh với diện tuyển sinh rất hẹp mang nặng tính bao cấp cùng với sự thiếu kinh nghiệm trong việc bồi dưỡng học sinh năng khiếu đã làm cho kết quả của đội tuyển Vật lý Trường ĐHTH còn thua kém một số tỉnh thành có truyền thống trong lĩnh vực này. Bắt đầu từ năm 1989, cùng với chính sách mở cửa của nền kinh tế và nhu cầu xã hội hóa giáo dục, chúng ta đã cho phép Khối mở rộng chỉ tiêu tuyển sinh nhằm thu hút tới đa những mầm tài năng trên khắp cả nước... Số học sinh tăng dần từ 50 khóa V lên đến trên dưới 100 học sinh trong những năm gần đây. Việc mở rộng chỉ

tiêu tuyển sinh đòi hỏi cần phải xây dựng một phương thức đào tạo phù hợp, vừa đạt mục đích trang bị kiến thức nền vững chắc và toàn diện để mọi học sinh đều tự tin trong các kỳ thi tốt nghiệp và tuyển sinh đại học, vừa để nhóm học sinh có năng khiếu Vật lý vượt trội đạt thành tích cao trong các kỳ thi học sinh giỏi. Ban chủ nhiệm Khối khi đó đã đề ra chương trình học thích hợp cho hai nhóm đối tượng học sinh:

Với nhóm đại trà: nhờ học sinh Chuyên có tư chất thông minh, được các thầy cô có nhiều kinh nghiệm giảng dạy nên chương trình học được bố trí nâng cao một cách hợp lý. Các kỳ thi chất lượng được tổ chức thường xuyên, nghiêm túc, có xếp thứ và báo điểm về gia đình. Điều đó tạo ra sự thi đua phấn đấu giữa các học sinh và đó là sự tập dượt rất cần thiết cho những kỳ thi quyết định.

Với nhóm học sinh năng khiếu: vận dụng mô hình đào tạo hình chóp. Tất cả các học sinh yêu thích Vật lý đều có thể học theo chương trình nâng cao về môn học này. Trong quá trình học sẽ có những kỳ thi thu gọn dần để chọn lấy những học sinh có năng khiếu vượt trội vào đội tuyển để huấn luyện chuẩn bị cho kỳ thi Học sinh giỏi

Quốc gia và thi Olympic Quốc tế.

Ưu điểm của mô hình đào tạo mới đã được chứng minh khi chất lượng đào tạo và thành tích cũng được nâng cao rõ rệt qua các kỳ thi Học sinh giỏi Quốc gia, Olympic Vật lý Quốc tế và khu vực. Trong 25 năm qua, Khối THPT Chuyên Vật lý đã đạt được những thành tích đào tạo đáng tự hào. Đã có gần 2000 học sinh đã tốt nghiệp và đang học tại Khối. Từ năm học đầu tiên đến nay, 100% học sinh thi đỗ tốt nghiệp. Hầu hết học sinh các khóa Chuyên Lý thi vào đại học đạt kết quả cao, nhiều em là thủ khoa của các trường đại học (khóa 11 có tới 6 thủ khoa). Hai năm liền tiếp 2008 và 2009 Khối Chuyên Lý dẫn đầu trong số 200 Trường THPT có điểm thi tuyển sinh ĐH và CĐ cao nhất toàn quốc. Học sinh Chuyên Lý chiếm tỷ lệ cao trong các Hệ đào tạo Cử nhân Khoa học Tài năng của Trường ĐHKHTN và các Hệ đào tạo Cử nhân Chất lượng cao của các trường đại học trong nước. Khoảng 15% - 30% học sinh mỗi khóa được nhận học bổng du học các nước Mỹ, Anh, Pháp, Úc, Singapore,...

Tính đến năm 2010, học sinh của Khối đã đạt được hơn 200 giải trong các kỳ thi chọn học sinh giỏi Quốc gia môn Vật lý. Trong đó, có nhiều năm tất

cả các học sinh dự thi đều đoạt giải (1995, 2005, 2007, 2008, 2009, 2010). Trong giai đoạn từ năm 1995 đến năm 2005, học sinh Khối Chuyên Lý thường chiếm tỉ lệ đa số trong đội tuyển học sinh Việt Nam tham dự Olympic Vật lý Quốc tế và đóng góp đến 60% số giải cho đội tuyển quốc gia (31/53). Năm 1999, cả 5 học sinh của đội tuyển Vật lý Việt Nam tham gia kỳ thi Olympic Vật lý Quốc tế tại Italia đều là của Khối. Các năm 2001 và 2005 có 4 học sinh Khối THPT Chuyên Vật lý được chọn vào đội tuyển Quốc gia. Nhiều học sinh chuyên Lý là thành viên đội tuyển Vật lý Quốc gia, tham dự Olympic Vật lý Quốc tế hai lần (năm lớp 11 và lớp 12) như: Trần Thế Trung, Nguyễn Đức Trung Kiên, Bùi Văn Điệp, Đặng Ngọc Dương, Đỗ Hoàng Anh. Đặc biệt, phải kể đến thành tích của em Trần Thế Trung (Nauy, 1996) nhận Huy chương Vàng (HCV) và giải thưởng đặc biệt cho bài thi lý thuyết xuất sắc nhất, em Đặng Ngọc Dương (Indonesia, 2002) nhận HCV tuyệt đối và bài thi thực nghiệm xuất sắc nhất, em Đỗ Hoàng Anh, người được mệnh danh là "Vua huy chương" vì trong 2 năm 2007 và 2008 đã đạt giải Nhất và giải Nhì Quốc gia, đồng thời hiện đang nắm giữ kỉ lục Việt Nam về số lần dự thi Olympic

>> Những thế hệ đầu tiên của Khối chuyên lý.

Vật lý châu Á và Quốc tế với 4 lần đi thi, đạt 2 HCV, 1 HCB và 1 HCD. Đến nay ,Khối đã đạt được 56 giải trong các kỳ thi Olympic Vật lý Quốc tế và châu Á, gồm 6 HCV, 17 HCB, 25 HCD và 8 Bằng khen.

Không chỉ có các thành tích cá nhân mà vào năm 2000 và 2005 Bộ môn chuyên Lý đã được Nhà nước phong tặng Huân chương Lao động hạng III và hạng II, hàng năm, Khối Chuyên Lý cũng vinh dự được nhận bằng khen của ĐHQGHN.

Điều đó đã làm cho Khối trở thành địa chỉ tin cậy của các vị phụ huynh học sinh và là niềm mơ ước của học sinh trung học cơ sở trong toàn quốc. Điều này được thể hiện qua số lượng thí sinh đăng ký thi vào Khối tăng dần qua từng năm. Tuy nhiên, việc mở rộng chỉ tiêu không đồng nghĩa với việc tuyển sinh ồ ạt; ngược lại chỉ tiêu tuyển sinh rất khắt khe và sự cạnh tranh rất lớn. Hàng năm, có từ 1500 đến 2000 em học sinh THCS đăng ký dự thi nhưng chỉ tiêu đầu vào chỉ lấy khoảng 90 em. Chất lượng học sinh đầu vào mang tính quyết định. Bên cạnh đó trong quá trình học tập, các em cũng phải trải qua những kì thi nghiêm túc và gắt gao. Các tiêu chí lựa chọn đội tuyển tham gia các kỳ thi HSG Quốc gia, Quốc tế cũng luôn được cập nhật theo những tiêu chí mới nhất. Kỳ thi tuyển sinh hệ THPT Chuyên hàng năm của Trường giúp các Khối Chuyên thu hút được học sinh giỏi từ khắp các tỉnh thành trong cả nước, làm cho Khối THPT Chuyên Vật lý trở thành nơi hội tụ của những tài năng trẻ yêu thích Vật lý, được ươm trồng trong môi trường Vật lý.

MÔ HÌNH ĐÀO TẠO ƯU VIỆT

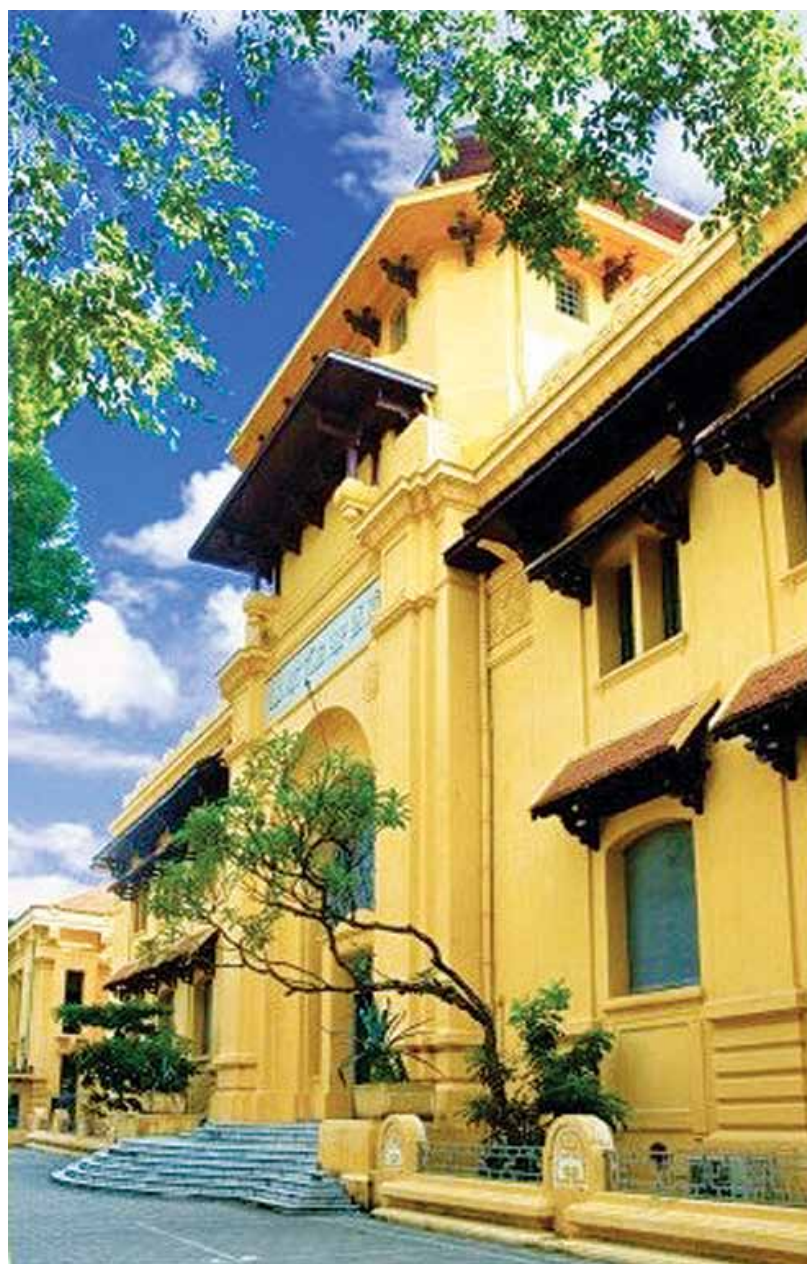
Nằm trong Trường ĐHKHTN, ĐHQGHN, đồng thời là một bộ môn của khoa Vật lý, Khối THPT Chuyên Vật lý có được những ưu thế to lớn về chuyên môn. Đó là đội ngũ giáo viên, những nhà khoa học đầu ngành, giàu kinh nghiệm và tâm huyết với sự nghiệp đào tạo học sinh năng khiếu Vật lý, như: GS. Đàm Trung Đồn, PGS. Ngô Quốc Quỳnh, GS. TSKH. NGND.

Nguyễn Châu, PGS. Lê Thanh Hoạch, PGS. Nguyễn Ngọc Long, PGS. Nguyễn Viết Kính, thầy giáo Nguyễn Xuân Khang, GS. Bạch Thành Công, GS. Nguyễn Quang Báo, GS. Hà Huy Bằng, PGS. Phạm Văn Bền, TS. Đặng Đình Tới,... Bên cạnh đó là các chuyên gia được mời từ Viện Khoa học Giáo dục, Trường Đại học Sư phạm và Viện Vật lý như: PGS. Phạm Quý Tư, thầy giáo Tô Giang, PGS. Nguyễn Thượng Chung, PGS. Vũ Quang, PGS. Vũ Thanh Khiết, PGS. Nguyễn Như Đạt, v.v.. Không chỉ truyền cho học sinh những kiến thức vật lý, các thầy cô còn truyền lửa cho các em – ngọn lửa say mê nghiên cứu khoa học và chính các thầy cô với

những thành công trong khoa học là những tấm gương sáng để các thế hệ học sinh Chuyên Lý noi theo.

Trong nhiều năm Khối nhận được sự cộng tác nhiệt tình của nhiều thầy cô giỏi trong và ngoài trường như thầy Nguyễn Hưng, Trịnh Hồ Khoa, Hà Văn Điều, Vũ Ngọc Ban, Trần Chương Huyền, Lê Đức Vinh, Phạm Hùng, Hoàng Anh Tuấn, Lê Đức Liêm, Nguyễn Quang Trung ... TS. Đặng Đình Tới cho rằng đây chính là một trong những yếu tố tạo nên những thành tích xuất sắc của khối chuyên lý trong suốt 25 năm qua.

GS.TS. Hà Huy Bằng, người đã có rất

nhiều sáng kiến mang tính đột phá trong tổ chức giảng dạy, mở ra giai đoạn thành công vang dội của Khối, cho rằng: “Ưu điểm của mô hình đào tạo này ở chỗ, Khối Chuyên Lý nằm trong Khoa Vật Lý, Trường ĐHKHTN, giống như một đứa con nhỏ trong một nơi ươm mầm tài năng cho nên nó được sự giúp đỡ, hỗ trợ từ khoa Vật lý; đặc biệt là sự nhiệt tình giảng dạy của các cán bộ giảng viên đầu ngành”.

NHỮNG THÁCH THỨC

Bên cạnh những thành tích đạt được, Khối Chuyên lý cũng phải đối mặt với những khó khăn lớn. TS. Đặng Đình Tới cho biết: “Cơ sở vật chất hiện nay của Khối rất khó khăn và nghèo nàn so với các trường chuyên của các tỉnh (vốn là đứa con cưng của mỗi tỉnh, thành phố nên được đầu tư rất lớn). Điều này đã tạo ra những khó khăn thách thức lớn cho thầy và trò của Khối Chuyên lý”. Còn theo GS.TS. Hà Huy Bằng: “Thành công của Khối Chuyên Lý đạt được trước hết là ở chiến lược đào tạo. Khối đã thực hiện tốt chiến lược đi tắt đón đầu đúng như chính sách của Đảng. Tuy nhiên, trong một vài năm trở lại đây, do sự tác động của xu hướng xã hội, các em học sinh cũng như các bậc phụ huynh hướng tới sự chọn lựa các khối kinh tế, ngoại thương hay du học nên sự lựa chọn thi vào trường chuyên không còn phải là sự lựa chọn hàng đầu. Điều này đã tạo ra sự thất thoát nhân tài rất lớn. Vì vậy, chúng ta cần phải có những chiến lược đào tạo mới mẻ và phù hợp hơn với xu hướng xã hội. Vậy sự thay đổi ở đây là gì? Theo tôi, trong xã hội đang bước vào thời kỳ hội nhập rất mạnh mẽ thì đội ngũ các nhà khoa học không chỉ biết nghiên cứu mà còn phải biết làm thay đổi xã hội. Chúng ta phải đi bằng hai chân đó là tư duy của “chuyên” cộng với khả năng giao tiếp bằng ngôn ngữ tiếng Anh. Muốn như vậy, ngoài việc đào tạo các em giỏi môn chuyên cần

phải tăng cường công tác giảng dạy ngoại ngữ và kỹ năng mềm cho các em. Thay đổi thứ hai là chúng ta phải có cơ chế dẫn độ tài năng để đi đến đích cuối cùng, tức là phải có kênh dẫn đường, định hướng cho các em. Không chỉ dừng lại ở việc dạy thi mà phải có một lời hứa với các em trong tương lai, làm sao dẫn dắt các em ít nhất là tới cái đích cuối cùng như là trở thành những giáo sư, tiến sĩ, những nhà khoa học giỏi trong giới khoa học. Thêm vào đó cần phải đặt cọc cho các giáo sư, tiến sĩ dạy thật giỏi dạy dưới các chuyên đề hiện đại, giúp các em tránh học theo lối tằm chương trích cú, tức là làm theo những mẫu bài tập truyền thống có sẵn khiến các em hạn chế tầm tư duy, sức sáng tạo và khả năng thích ứng nhanh. Thay đổi thứ ba cần phải làm là các em học sinh trong hệ chuyên bắt buộc phải được giao lưu với các giáo sư, tiến sĩ, các việt kiều làm khoa học giúp các em có được định hướng tốt. Các giáo sư, phó giáo sư, tiến sĩ, các việt kiều làm khoa học sẽ là những người có ảnh hưởng lớn tới định hướng cũng như là những tấm gương sáng để các em noi theo”.

Thực tế cho thấy, Khối chuyên Lý đã tận dụng tối đa đội ngũ các nhà khoa học hàng đầu trong giới nghiên cứu

Vật lý, các giảng viên có kinh nghiệm giảng dạy và nhiệt tình trong công tác dạy học giúp các em học sinh không chỉ tiếp nhận được những kiến thức trong hiện tại mà còn giúp các em có được những kiến thức, những định hướng cho cả tương lai sau này. Bên cạnh đó, khối cũng chú trọng công tác tuyển chọn và đào tạo đội ngũ cán bộ giảng dạy trẻ. TS. Đặng Đình Tới cho biết: “Bên cạnh việc tận dụng tối đa đội ngũ các nhà khoa học hàng đầu, các giáo sư, phó giáo sư có kinh nghiệm lâu năm trong ngành chúng tôi còn chú trọng cả tới công tác tuyển chọn và đào tạo đội ngũ cán bộ giảng dạy trẻ, đủ nhiệt huyết để làm giàu thêm đội ngũ cán bộ giảng dạy của khối. Tất cả các cán bộ giảng dạy trẻ được tuyển vào đều có trình độ từ Tiến sĩ trở lên”.

Từ năm 1985 đến nay đã được 25 năm, Khối chuyên Lý đã trưởng thành và phát triển vững mạnh từ trong những khó khăn gian khổ cùng với những khó khăn của đất nước. Bằng tất cả sự nỗ lực hết mình của đội ngũ giảng dạy tâm huyết với nghề, bằng chiến lược tận dụng tối đa hàng ngũ những nhà khoa học và đội ngũ giảng dạy giàu kinh nghiệm, bằng những chiến lược đào tạo mới, nắm bắt kịp với thời đại và bằng chính sự nỗ lực không ngừng của các em học sinh Khối Chuyên Lý đã trở thành điểm đến đầy khó khăn nhưng cũng đầy quen thuộc và hấp dẫn, tạo được sự tin tưởng vững chắc đối với các em học sinh và các bậc phụ huynh trong cả nước. Những thành công mà Khối đạt được trong 25 năm qua đã từng bước khẳng định được vị thế của Khối Chuyên Lý trong khối các trường chuyên của cả nước cũng như trong khu vực.

NGUYỄN THỊ HƯƠNG